

Torah from Around the World

We zouden ons leven moeten leven in een staat van opperste verwondering. Elke morgen opstaan en naar de wereld kijken op een manier die niets voor vanzelfsprekend neemt. Alles is een openbaring, alles is ongelooflijk. Ga nooit achteloos aan de dag voorbij. Spiritualiteit betekent zich verwonderen.

Abraham Joshua Heschel

... die in zijn goedheid elke dag de Schepping vernieuwt.

de tweede beracha voor het Sjema

Sjabbat 17 oktober 2020 / 29 Tisjri, Beresjiet, Beresjiet/Genesis 1:1 - 6:4

Tanach blz. 3 - 12

Haftara: Job 38:1 - 18

Tanach blz. 1538-1539

Vertaler: Frits Pront

Commentaar: *David Marcus is docent Tanach en Masora aan het Jewish Theological Seminary te New York.*

Oorspronkelijke Engelse tekst: <http://www.jtsa.edu/bereishit-with-a-capital-bet>

Beresjiet met een hoofdletter 'Bet'

Met de sidra van deze week beginnen wij opnieuw met de cyclus van het lezen van de Tora, vanaf het eerste hoofdstuk in Genesis dat begint met het Hebreeuwse woord *beresjiet*. De oplettende lezer zou het kunnen opvallen dat dit eerste woord in *Etz Hayim - Torah and Commentary* staat gedrukt

met een grote Hebreeuwse letter *bet*. [Dit geldt ook voor onze Tanach en voor 'de Dasberg', red.] In een voetnoot wordt verklaard dat de *bet* groot is geschreven in overeenstemming met de traditionele uitgaven van de tekst. Deze verduidelijking kan men noodzakelijk hebben gevonden omdat deze extra grote *bet* niet voorkomt in het manuscript dat de redacteurs van *Etz Hayim* gebruiken als de basis voor hun uitgave, namelijk de grote Leningrad Codex, de oudste volledige Hebreeuwse Bijbel die er bestaat, uit het jaar 1008 (g.j.).

De *bet* van *beresjiet* is echter niet de enige letter in de sidra van deze week die gedrukt is in een ander lettertype. In hoofdstuk 2, pasoeek 4 is de letter *hee* van het woord *behibar'am* (zo werden ze geschapen) afgedrukt in een klein lettertype (minuskel). Er bestaat zelfs een afspraak onder sofriem dat elke letter van het alfabet ergens in Tanach in het groot en in het klein wordt geschreven en dat in de Tora elke letter van het alfabet ergens in het groot wordt geschreven.

In traditionele *choemasjiem* of in Tanachuitgaven bijvoorbeeld, staat in het woord *Asjrecha* in Dewariem 33:29 een grote *alef*, in het woord *vehitGalach* in Wajikra 13:33 een grote *gimel*, in het woord *echaD* in Dewariem 6:4 een grote *dalet*, enzovoort. Waarom zijn deze letters groot en klein geschreven? De waarheid is dat wij het niet echt weten, ofschoon er veel theorieën zijn aangedragen. Het lijkt misschien vanzelfsprekend dat in het woord *beresjiet* de eerste letter groot zou worden geschreven, omdat het het begin is van een nieuw boek in de Tora. Maar andere boeken van de Tora hebben geen grote letter waarmee de eerste woorden zijn geschreven (bijvoorbeeld het eerste woord in Sjmot, *ve'ele* heeft geen grote *wav*). Dit geldt ook voor de eerste woorden van de overige drie boeken, Wajikra, Bemidbar en Dewariem. De enige boeken van Tanach die aan het begin met een grote letter zijn geschreven, zijn Misjlee (Spreuken) dat een grote *mem* in het eerste woord heeft: *Misjlee*. Ook in Sjier Hasjiriem (Hooglied) vinden we een grote *sjien* in het eerste woord, *Sjier*; in Kohelet (Prediker) begint het eerste woord met een grote *dalet*, *Divree*; en in I Divree Hajamiem (I Kronieken), wordt het eerste woord met een grote *alef* geschreven, *Adam*.

Er zijn verschillende verklaringen te berde gebracht voor deze grote letters. Een theorie is dat zij een statistisch betekenisvol onderwerp in de tekst markeren. Het woord *vehitGalach* in Wajikra 13:33, geschreven met een grote *gimel*, staat bijvoorbeeld in het middelste vers van de Tora, of het woord *gachOn* in Wajikra 11:42, geschreven met een grote *wav*, dat de middelste letter in de Tora is. Een andere theorie is dat deze grote letters de nauwgezetheid van het lezen benadrukken. Een goed voorbeeld hiervan is de eerste regel van het Sjema (Dewariem 6:4) waar een grote *ayin* in het woord *sjema* staat en een grote *dalet* in het woord *echaD*. Hiermee wordt de sofeer tot voorzichtigheid gemaand: let op, schrijf niet *sjema* (hoor!) alsof het *sj è ma* met een *alef* zou zijn, dit zou namelijk de betekenis veranderen in 'misschien' ('Misschien, Israël'); schrijf het daarom nauwkeurig met een *ayin* ('Hoor, Israël'). Op dezelfde manier wordt de sofeer gewaarschuwd bij het laatste woord: let op, schrijf niet *echad* alsof het *acheR* zou zijn, met een *reesj*, want dat zou de betekenis veranderen in 'een andere' ('de Eeuwige is een andere'); schrijf het daarom nauwkeurig met een *dalet* (één; 'de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is Eén').

Deze verklaringen zijn echter alleen van toepassing op een heel klein aantal van de gevallen waar grote en kleine letters voorkomen en dat is de reden dat de meeste van deze grote en kleine letters de aandacht trokken van midrasj- of homiletische verklaringen. Een populaire verklaring vanuit de midrasj voor de grote *ayin* en *dalet* in de versregel die het Sjema bevat is, dat deze twee letters moeten worden samengevoegd om het Hebreeuwse woord *ed* (getuige) te vormen. De gedachte hierachter is dan, zoals dat wordt uitgedrukt in de choemasj van Hertz, dat 'elke Israëliet bij het reciteren van het Sjema één van Gods getuigen wordt die zijn Eenheid ten overstaan van de wereld bevestigt'. Nog een voorbeeld van een midrasjverklaring staat in onze sidra (Beresjiet) in hoofdstuk 2, pasoek 4, waar de letter *hee* van het woord *behibar'am* is gedrukt in een kleine letter. Hier is de midrasjverklaring voor de kleine *hee*, dat het staat voor een afkorting van 'de Eeuwige'. In plaats van de zin te vertalen met het onpersoonlijke 'toen zij (hemel en aarde) werden geschapen', hetgeen de correcte grammaticale interpretatie is, zou men daarom moeten vertalen 'toen de Eeuwige hen schiep'. Dit zou God dan meteen terugbrengen in het Scheppingsverhaal zoals duidelijk het geval is, wanneer wij onze eerste pasoek lezen met de grote *bet* van *Beresjiet*: 'toen God begon met het scheppen van hemel en aarde'.

Eén ding is heel duidelijk: de soferiem aan wie de verantwoordelijkheid voor het bewaren en beschermen van de tekst in de Hebreeuwse Bijbel was toevertrouwd, deden dit met de grootste mogelijke trouw aan de traditie. Deze soferiem stonden bekend als Masoreten en de tekst die zij beschermden staat bekend als de Masoretische tekst. Voor de Masoreten was het niet alleen zo dat elk woord zorgvuldig bewaakt diende te worden, maar ook elke letter: elk woord moest correct worden geschreven met zijn medeklinkers en volledige klinkers. Elke letter moest in overeenstemming met de traditie worden geschreven, of het nu gangbare, grote of kleine letters zijn. Het resultaat van hun aanpak wordt Masora genoemd en dat waarborgt niet alleen de nauwkeurigheid van de Bijbelse tekst, maar getuigt ook van de heiligheid van de Tora. Dit is een goede les voor ons als we beginnen met het herlezen van onze Tora. Niet alleen de woorden van de Tora hebben betekenis, maar ook de letters. Als wij de Bijbelse tekst met zijn grote en kleine letters bestuderen, houden wij ons bezig met een spirituele praktijk die onze liefde voor God en Tora symboliseert. Onze waardering voor het kleinste detail van de tekst die ons al duizenden jaren tot steun is, brengt op velerlei wijze onze vreugde over Gods openbaring tot uitdrukking.